



Kraków 2015

ARTYKUŁ POGLĄDOWY

Bioetyka początku życia – problemy etyczne.  
Opis przypadku na przykładzie Agaty Mróz

Adrian Olszewski

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza – Modrzewskiego  
Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych o kierunku Ratownictwo Medyczne

Promotor: dr Ewa Kurleto- Kalitowska

## STRESZCZENIE

Na pytanie, w którym momencie rozwoju życia ludzkiego możemy mówić o człowieku, wciąż nie ma jednej jasnej odpowiedzi. Nie dla wszystkich oczywistym jest, że w chwili poczęcia zaczyna istnieć nowy człowiek. Traktując okres prenatalny jako fazę, w której zgodnie z prawem i sumieniem można pozbawić poczęte dziecko życia, należało by znaleźć wyraźną granicę życia przedludzkiego i życia w człowieczeństwie. Są to jednak terminy trudne do rozróżnienia i nie powinno się działać na szkodę embrionu.

Nie ulega wątpliwości, że wszelkie podejmowane działania mające na celu usunięcie zarodka są niedopuszczalne i niezgodne z religią chrześcijańską. Każdy rodzaj szkodliwych i niszczących działań przeciwko istniejącym zarodkom, należy natychmiast przerwać. Powinniśmy chronić płód na każdym etapie rozwoju, nawet jeśli pojawiają się różnego rodzaju wątpliwości związane z przyszłością dziecka lub matki.

Słowa kluczowe: bioetyka, początki życia, etyka

## WSTĘP

Czym jest bioetyka:

W kontekście rozwoju etyki filozoficznej, etyka sięga aż do czasów starożytnych. Odwołując się do przysięgi Hipokratesa związana jest z zawodem lekarza i rozwojem medycyny, a w odniesieniu do refleksji religijnej, z rozwojem i samym powstaniem myśli moralnej nad dekalogiem. W szczególności nawiązuje do przykazania: Nie zabijaj [1].

„Bioetyka” z gr. βίος [bios] – życie, εθος [ethos] – obyczaj, jest to wyspecjalizowana część filozoficznej etyki szczegółowej, ustalająca oceny i normy moralne w związku z interwencją w życie ludzkie w granicznych sytuacjach takich jak: jego powstawanie (biogeneza), trwanie (bioterapia) i śmierć (tanatologia). Wraz z rozwojem nauk medycznych, biologicznych i technicznych pojawiają się coraz to nowsze możliwości ingerencji w życie ludzkie, które bioetyka powinna oceniać pod kątem ich godziwości bądź niegodziwości moralnej. Należy pamiętać, że bioetyka nie jest filozofią nauki, czyli filozofią techniki, biologii czy medycyny. Jest tak, ponieważ chodzi w niej także o normy i oceny moralne, które wytyczają właściwe wykorzystanie możliwości płynących z tych nauk, a nie tylko o rozwój tych nauk w powiązaniu z rozwojem myśli filozoficznej. Nie należy jej również traktować jako etyki zawodowej, ponieważ jej przedmiot jest znacznie szerszy niż deontologia badawcza w ogóle. Holenderski filozof i embriolog, założyciel The Joseph and Rose Kennedy Institute for the Study of Human Reproduction and Bioethics, Andre Hellegers, jako pierwszy zaczął rozwijać bioetykę koncentrując się od początku na relacji pomiędzy medycyną, lekarzem a pacjentem. Według Hellegersa koniecznie należało rozwinąć ówczesną wiedzę na temat respektowania i ochrony praw pacjentów[2].

## Początek życia

Odpowiedź na pytanie od jakiego momentu w indywidualnym rozwoju mamy tak naprawdę do czynienia z człowiekiem, ciągle pozostaje niejasna i bardzo kontrowersyjna. Jeżeli noworodka traktujemy jako istotę ludzką, to aby móc odmówić embrionom prawa do życia, trzeba w trakcie ich rozwoju prenatalnego wskazać wyraźną granicę, która oddzieliłaby okres życia przedludzkiego od życia w człowieczeństwie[3]. Poprzestanie na niezbyt jasnym stwierdzeniu, że embrion z czasem nabiera cech ludzkich jest niedopuszczalne gdy jakiegokolwiek podjęte działania mogą zagrozić życiu ludzkiemu. Jeśli istniałaby choćby wątpliwość, że embrion może być człowiekiem, należy powstrzymać się przed wszystkimi działaniami, które mogłyby mu zaszkodzić, po to aby nie narazić się na zabójstwo człowieka [4].

## Aspekty prawne

Ochrona nienarodzonego życia ma swoje uregulowania prawne. Są one opisane w Ustawie z dnia 7 stycznia 1993 roku o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W ustawie tej jest jasno napisane, że ochronie podlega życie również w fazie prenatalnej, jednakże dopuszcza się przerwanie ciąży w 4 poniższych przypadkach[5]:

- Ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej
- Badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu
- Zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego
- Kobieta ciężarna znajduje się w ciężkich warunkach życiowych lub trudnej sytuacji osobistej

W pracy skupiono się na przypadku o którym mowa w punkcie pierwszym. Różnicą jest jednak to, że ciąża stanowiąca zagrożenie dla życia i zdrowia matki, nie została przerwana mimo istniejącej możliwości prawnej. Kobieta, ponad swoje wybrała życie nienarodzonego jeszcze dziecka. Matką ta była znana polska siatkarka – Agata Mróz.

Opis przypadku:

Historię polskiej siatkarki, reprezentantki drużyny narodowej w piłce siatkowej znają prawie wszyscy. To za jej sprawą cała Polska usłyszała o wyborach z jakimi muszą borykać się kobiety walczące o życie, życie w chorobie oraz życie swoich nienarodzonych dzieci. Urodzona 7 kwietnia 1982 roku w Dąbrowie Tarnowskiej karierę sportową rozpoczęła w Tarnowie, gdzie uczęszczała do liceum. Jeszcze podczas nauki w szkole średniej dostrzeżono jej talent siatkarski i zaproponowano kontynuowanie nauki w Szkole Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Piłki Siatkowej w Sosnowcu. Pierwszy poważny sukces odniosła wraz z reprezentacją Polski kadetek w 1999 roku, kiedy sięgnęły one po złoty medal mistrzostw Europy. Niedługo po tym wydarzeniu musiała zaprzestać treningów z powodu wystąpienia pierwszych objawów choroby jaką była białaczka. Kiedy nastąpiła poprawa wyników, AM powróciła do trenowania swojej ukochanej dyscypliny w występującej w serii B drużynie akademickiej z Ostrowca Świętokrzyskiego. To właśnie z tej drużyny dostała powołanie do drużyny narodowej senierek. W 2003 i 2005 roku wraz z reprezentacją zdobyła złote medale Mistrzostw Europy. W tym też czasie zawodniczka podpisała kontrakt z występującą w serii A drużyną BKS- u Bielsko Biała. Choroba niestety ponownie dała o sobie znać i z tego też powodu AM nie walczyła na siatkarskim mundialu w Japonii. Od 2006 roku występowała w hiszpańskim zespole Gruppo 2002 Murcia, który to klub wiedział o problemach zdrowotnych siatkarki i zagwarantował jej opiekę lekarską oraz dostęp do specjalistycznych badań. W maju 2007 roku siatkarka oficjalnie zakończyła swoją karierę, kiedy to hiszpańscy lekarze zdecydowali, że niezbędny będzie przeszczep szpiku kostnego. W chorobie swojej żony nie odstępował Jacek Olszewski, którego to AM poślubiła 9.06.2007 roku. Zorganizowano wiele akcji charytatywnych mających na celu pomoc w znalezieniu dawcy szpiku kostnego. Kiedy po kilku miesiącach poszukiwań odnaleziono odpowiedniego dawcę z Niemiec okazało się, że siatkarka i jej mąż spodziewają się dziecka. Jak opisuje na swoim blogu „Trzecia część meczu” Przemysław Iwańczyk, AM i jej mąż bardzo dokładnie przemyśleli decyzję o dziecku. Lekarze stanowczo odradzali jej zajście w ciążę, ponieważ wyniki badań były bardzo złe i siatkarka wymagała natychmiastowego przeszczepu szpiku. Jednak udało się i spełniło się marzenie jej i jej męża. AM zdecydowała się utrzymać ciążę i urodzić dziecko. Z medycznego punktu widzenia lekarze uważali aborcję za najrozsądniejsze wyjście. Będąc w ciąży przeszczep szpiku był dla niej niemożliwy. Swoim życiem i postępowaniem dała przykład heroizmu w walce z nieuleczalną chorobą oraz przede wszystkim udowodniła czym jest bezwarunkowe i bezinteresowne poświęcenie dla

drugiego człowieka. Wybrała życie swojej córki Liliany ponad swoje. Prawdopodobnie gdyby przeszczep zrobiono wcześniej, gdyby zgodziła się na aborcję to dzisiaj byłaby wśród nas. AM po heroicznej walce o życie swoje i swojej córki zmarła 4 czerwca 2008 roku.

Miała prawo wyboru, którego dokonała zgodnie ze swoim sumieniem. Z pełną świadomością wszystkich konsekwencji poświęciła się dla drugiej istoty. Dla niej od początku to było dziecko, nie embriion, nie płód tylko człowiek, osoba. Żywa istota, która z momentem swojego zaistnienia stała się całym jej światem. Przytoczenie przykładu AM w powiązaniu z tematem tak obszernym jakim jest bioetyka początku życia i związane z tym problemy etyczne jest celowe. Jest tak, ponieważ nie od dzisiaj wiadomo, że kiedy dana sytuacja dotyka osoby powszechnie znanej, lubianej i szanowanej, sprawa zostaje znacznie bardziej nagłośniona. W sytuacji w której znalazła się ta znana siatkarka, tj. kiedy ciąża zagrażała bezpośrednio jej zdrowiu i życiu oraz w sytuacji kiedy dozwolona, a nawet wskazana przez lekarzy była aborcja, AM stanowczo jej odmówiła. Dla niej nowe życie już zostało zapoczątkowane, z chwilą kiedy dowiedziała się o ciąży. Nie zrezygnowała z możliwości zaistnienia dzięki niej nowego człowieka pomimo, iż mogła ratować siebie i swoje zdrowie[5-8].

#### Podsumowanie

Początek życia jest tematem poruszonym bardzo często przez wielu ludzi. Warto pamiętać o tym, że etyka jest zawsze ogólna, życie zaś jest absolutnie jednostkowe. Można oceniać bohaterkę przypadku, aczkolwiek nie ma to większego sensu. Uczyniła tak jak czuła. Z jednej strony mogła żyć, urodzić inne dzieci, a osierociła córkę i pozbyła małżonka żony. Z drugiej strony natomiast podjęła walkę o swoje dziecko oddając to co miała najcenniejszego – życie. Człowiek ma prawo do wolności i dokonywania wyboru. To jest właśnie to co nas wyróżnia wśród wszystkich istot.

## **Bibliografia**

- [1]Bołoz, W. (1966). Początki bioetyki jako samodzielnej dyscypliny naukowej,. *Studia Theologica Varsaviensia* , 2, 247-254.
- [2]Biesaga, T. (2001). Początki bioetyki, jej rozwój i koncepcja. W T. Biesaga, *Podstawy i zastosowania bioetyki* (strony 11-25). Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT.
- [3]M, M. (2001, 01 02). Istoty podobne do człowieka? *Rzeczypospolita* , str. A9.
- [4]Ministrów, R. (1993, Styczeń 7). *Internetowy System Aktów Prawnych* . Pobrano z lokalizacji <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930170078>
- [5]Bilicka, E. (2012, Maj 13). *Jeszcze raz się urodzić. Historia Agaty Mróz*. Pobrano z lokalizacji <http://www.nton.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20120513/REPORTAZ/120519823>
- [6]Iwańczyk, P. (2008, Czerwiec 6). *Trzecia część meczu*. Pobrano z lokalizacji <http://iwanczyk.blox.pl/2008/06/Musze-konczyc-zdzwonimy-sie-pa-pozegnanie-Agaty.html>
- [7]P, M. (brak daty). Pobrano z lokalizacji <http://www.morciniec.trh.com.pl/joomla/pdf/wyklad-beginn.pdf>
- [8]Pawłowski, J. (2014, Listopad 1). *Śmierć która zapoczątkowała wielkie dzieło. Wspomnienie Agaty Mróz - Olszewskiej*. Pobrano z lokalizacji [www.sportowefakty.pl: http://www.sportowefakty.pl/siatkowka/477767/smierc-ktora-zapoczatkowala-wielkie-dzieło-wspomnienie-agaty-mroz-olszewskiej](http://www.sportowefakty.pl/siatkowka/477767/smierc-ktora-zapoczatkowala-wielkie-dzieło-wspomnienie-agaty-mroz-olszewskiej)

## Summary

## Bioethics beginning of life - ethical issues

To find an answer in which moment we can talk about the human being has still become ambiguous and controversial issue. For many people it's obvious that the exact moment of the beginning of personhood and of the human body is at the moment of conception. If we treat an infant as a human being, we have to find the line between premature birth and the birth of living being. It's really hard to distinguish these areas, so we cannot destroy the embryos. Every embryo has human features so it's not true when we say that only during the pregnancy these features are acquiring. There is no question that any taken actions to eliminate the embryo are unacceptable and against the Christianity religion. In addition, we have to protect the embryo in each stage even though any doubts appear. Moreover, every kind of harmful and destructive actions against existing embryo should be immediately stopped. You may be sure that doing it may keep you out of killing an innocent human being.

Key words: bioethics, the beginning of life, ethics